

De Vincent Dams Verklaring

Filmen zonder camera

Om luilekkerland te bereiken moet je je door een berg van rijstebrij eten. Zoiets is ook het geval bij Vincent Dams (Veldhoven 1983), alleen is het bij hem een boekenberg. Die heeft hij inmiddels grotendeel afgegraven en er is een nieuwe berg gegroeid, een grijs-zwarte met eeuwige sneeuw op de puntige top, waaraan een Chevrolet Camaro is gespietst, een zogenaamde Amerikaanse 'pony car', dat wil zeggen betaalbaar, compact, gestileerd en sportief, en een troetelnaam voor de Ford Mustang, de grote concurrent van de Camaro op de Amerikaanse automarkt.

Als beeldend kunstenaar is Vincent Dams een auteur, een schrijver in de hoedanigheid van beeldend kunstenaar. Zijn werk is fictie en de afzonderlijke werken zijn daarin verzonnen personages. Toch kun je zijn beelden niet kenschetsen als fantasie. Ze zijn werkelijker dan de realiteit, want zoals bekend is die ongeloofwaardiger dan wat je zelf kunt verzinnen. Wat je verzint ligt voor de hand, wat er gebeurt is ongelooflijk en onvoorstelbaar. En daar ligt nu juist de kracht van Vincent Dams: het ongelooflijke voorstelbaar maken.

Vincent Dams werd geboren in Veldhoven, niet zo ver van Varkenswaard - dat nu bij vergis als Valkenswaard wordt uitgesproken - met een tatoeage van een biggetje op zijn borst. Als nazaat van vaderskant van een boer en van moederskant van een slager hoefde dat niemand te verwonderen, ware het niet dat geboren worden met een tatoeage een wonder is dat alleen als verzinsel betekenis kan hebben. Deze mythe is vergelijkbaar met de veel aannemelijker omstandigheid van het beeldende personage Enzo Diga die in het beeldverhaal van Vincent Dams werd geboren met een snor. Deze Italiaanse

filmregisseur is zijn alter ego. Het personage werd hem ooit toegedacht door Ad van Rosmalen en maakt van hem de man met de filmische blik. Zoals cinefielen weten is 'De man met de camera' een film van de Russische cineast Dziga Vertov, waarbij Dziga niet toevallig maar een letter afwijkt van Diga. Waar Vertov de man met de camera is, is Vincent Dams de man zonder camera. Hij kijkt niet door een lens, hij is de lens. In de biografie van Enzo Diga, waarvan de jeugdjaren door Vincent Dams in 40 maal drie tekeningen als storyboard zijn uitgetekend, doet hij onder meer gewag van de kartonnen camera die het besnorde wonderkind voor zichzelf maakte. Bij hem voltrekken onmogelijkheden zich als de gewoonste zaak van de wereld. Op jonge leeftijd waagt Diga zich al aan de verbeelding van klassiekers uit de wereldliteratuur waarbij hij familieleden en buurkinderen de rollen laat vertolken. De fascinatie voor grote verhalen is een obsessie die hij deelt met Vincent Dams die in zijn schilderijen, tekeningen, sculpturen en installaties een close reading in beelden van de grote literatoren ten toon spreidt alsof hij het kattenkwaad dat een buurjongen heeft uitgehaald onder een vergrootglas legt.

In zijn tentoonstelling in Park in Tilburg kijkt hij door de ogen van Gustave Flaubert en Voltaire naar het leven. Als hij een knolselderijsoep maakt, doet hij dat om dat Flaubert hem er in zijn woordenboek van conventionele ideeën erop heeft gewezen dat die knol is voorzien van zijn eigen kruiden, te weten het toefje loof van de plant. Zo moet je ook naar het werk van Vincent Dams kijken. Zijn beelden geven zichzelf de smaak die ze verteerbaar maakt. Vincent Dams weet hoe je de kunst moet bereiden.

De titel van de tentoonstelling in Park is 'Verhaal van de berg die te snel groeide en een hond die Candide heet'. Over die berg hebben we het al even gehad. Met de hond Candide

voegt hij er een wakker dier aan toe. Vincent Dams snijdt in zijn werk wereldproblemen aan en hij doet dat met een onvoorstelbare blijmoedigheid die hij mede heeft ontleend aan de literaire held Candide van Voltaire. 'Candide, ou l'optimisme' uit 1759 krijgt bij Vincent Dams de gedaante van een hond die zijn kop uit het geopende raam van een rijdende auto steekt en zijn tong in de wind laat flapperen. Het is een manier om door de wereld te reizen om onder ogen te zien dat we die als een tuin moeten onderhouden. 'Il faut cultiver son jardin', zoals Candide van Voltaire concludeert. Hij is in staat om alle ongerijmdheden en wreedheden in de wereld te zien als het best denkbare omdat ze, zij het pas in laatste instantie, bijdragen tot het algemeen welzijn. Een hond die zijn kop uit het autoraam steekt; daar word je pas gelukkig van.

Wat Vincent Dams laat zien is dat het leven onvoorziene wendingen neemt en zich steeds vertakt in onontkoombare opties. Hij maakt zijn werk, terwijl hij eigenlijk iets anders aan het doen is: naar een serie kijken, een boek lezen, soep koken. In 'The Mountain Variations' laat hij in talloze viltstift tekeningen zien dat in uiteenlopende voorwerpen een berg schuil gaat, een berg aan ideeën en een berg aan eeuwige sneeuw. De berg is zowel een ijshoortje als een onderbroekje met witte vloed. Vincent Dams treedt ernstige onderwerpen met een lach tegemoet.

Het eerst ding dat was, werd door de Pythagoreeërs monade genoemd en ieder ding uit deze monadeleer is oneindig deelbaar. De vertakkingen in het werk van Vincent Dams laten zien, dat zijn werk is ontleend aan de filosofie van Gottfried Wilhelm Leibniz die Voltaire tot zijn Candide inspireerde. Bij Vincent Dams wordt de monade vloeibaar, monade wordt limonade. Zijn werk is een siroop die hij drinkbaar maakt door die

steeds aan te lengen. Hij verzint er steeds meer bij. Zo ontstaat de best mogelijke wereld waaraan we ons mogen laven.

Vincent Dams is beeldend kunstenaar en geen filmregisseur. Hij zet de beelden stil en de duur ervan zit in ons als toeschouwer en niet in het werk als zodanig. Hij heeft een vorm van sculpturale *props* en geschilderde *stills* ontwikkeld met het karakter van een affiche, een aanplakbiljet. Ieder werk maakt daarmee manifest dat er een manier van kijken en denken bestaat die voorbijgaat aan onze menselijke tekortkomingen. Hij stelt ons in staat te beseffen dat we met een ander tijdsverloop de wereld kunnen redden. Zo was zijn vader in diens jonge jaren een goede judoka. Als kampioen van Zuid-Nederland zou hij meedoen aan een internationaal toernooi en een duel dat hij in die wedstrijd zou hebben was met de jonge Vladimir Poetin. Juist in die tijd kreeg vader Dams verkering met zijn latere vrouw. Hij ging met haar uit en liet het judotoernooi lopen. Hij had Poetin uit ons aller naam kunnen vloeren. De verwerkelijking van het onvoorstelbare ligt binnen handbereik.

Vincent Dams komt er niet onderuit dat hij erfelijk is belast en iets goed te maken heeft. Hij maakt iets goeds. In mijn ogen is Vincent Dams de beste kunstenaar van Nederland.

Alex de Vries